

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Analýza vztahů mezi vícečetnými příčinami smrti aplikací metod analýzy sítí

Autorka práce: Bc. Elizaveta Ukolova

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy

Analýzy příčin smrti patří k základním nástrojům k hodnocení nejenom procesu úmrtnosti, ale především k charakteristikám epidemiologického profilu populací. Standardní (nejčastější) využívání pouze základní příčiny smrti z hlášení o úmrtí (HOU) vede výrazné redukci získávaných informací. Vnímání pouze jedné diagnózy jako příčiny smrti je velmi zjednodušené, a např. současná epidemiologii také přichází s termíny jako je kardiometabolické onemocnění, poukazující na určité stavy (komorbidity) jdoucí napříč diagnózami MKN-10 a to jak v procesu incidence a prevalence, tak v procesu úmrtnosti.

Detailní popis procesu umírání, resp. snaha podchytit komplexitu vztahů mezi příčinami smrti může významně přispět zejména k pochopení současných změn ve fázích zdravotního přechodu. Předkládána práce si právě klade cíl zanalyzovat vztahy mezi vícečetnými příčinami smrti za pomoci metod analýzy sítí, a to za využití dat za populaci USA, která jsou volně dostupná. Autorka si celkem stanovila 8 výzkumných otázek, kdy za stěžejní lze považovat výzkumnou otázku 2 „Jaká je modularita grafů a jaké nemoci společně utvářejí komunity?“, k jejíž zodpovězení autorka rozkládá systém na podgrafy a zkoumá sousedy vybraných diagnóz.

Práce s literaturou (teoretická část)

Autorka ve své práci zvolila nestandardní osnovu, teoretická část (diskuze s literaturou) nemá v DP své konkrétní místo, ale autorka své kroky analýz zdůvodňuje, provádí a komentuje právě v kontextu již existujících teorií a studií. Byť jsem původně byla k tomuto přístupu kritická, autorka mne přesvědčila o opaku a v případě analýzy sítí, která není standardním demografickým nástrojem, to ve finále považuji za přínosné.

K teoretické části práce se jednak dá počítat kapitola Zdroje dat (kap. 2), kde je diskutována metodika vyplňování hlášení o úmrtí a pojetí vícečetných příčin smrti v již provedených studiích/analýzách, a jednak kapitola Použité metody a ukazatele (kap. 4) či Opodstatnění využití pravidel ... (kap 5.1), kde autorka svoji volbu metod opírá o již aplikované metody v publikovaných studiích.

Metodika práce

Autorka k zodpovězení svých výzkumných otázek aplikovala metodu analýzy sítí za využití dat za populaci USA. Vytvořila si celkem dvě sítě, jednu s orientací vazby a jednu bez orientace vazby. Diagnózy uvedené v první části hlášení o úmrtí mají mezi sebou vazbu příčiny a následku, a navíc mají svojí pozici v rámci řetězce vedoucího ke smrti, u diagnóz (přispívajících) uvedených v druhé

části HOU vazba i pozice chybí. Lze ale sledovat existující vazby mezi přispívajícími příčinami a vazby mezi základní příčinou smrti a přispívajícími příčinami. V analýze sítí na úrovni uzlů zkoumá autorka roli uzlů v sítích, a to především za využití síťových ukazatelů stupeň, mezilehlost, a z nich plynoucí typologii rolí uzlů, a skór autority a hub-skór. Síťové ukazatele jsou precizně popsány a vysvětleny.

Analytická část práce

Analytická část práce je rozdělena do dvou kapitol. Jedna je věnována analýzám orientované sítě příčin smrti a druhá neorientované. Jednotlivé podkapitoly odpovídají jednotlivým výzkumným otázkám. Výsledky analýz jsou graficky znázorněny v přehledných grafech, detailně popsány a logicky interpretovány. Popsané výsledky jsou opět rovnou diskutovány v kontextu odborné literatury. Ukazují nejenom na autorčinu excelentní znalost použitých metod, kvalitní orientaci ve vyskytujících se komorbiditách, orientaci v epidemiologické literatuře, ale i na vhodně logické konstrukty unikátních výsledků odhalených právě ve vlastních analýzách. Analytická část práce přináší enormní množství zajímavých informací nejenom pro demografy, ale i pro výzkumníky věnujících se zdravotnímu stavu populací.

Závěry práce

V závěru práce autorka shrnuje velmi čtivě a přehledně hlavní poznatky včetně problematických míst provedených analýz.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: **výborná** / **velmi dobrá** / dobrá / nevyhovující

Práce je psána velice precizně, bez chyb a překlepů. Občas se v textu vyskytují složitější souvětí s méně plynulou stavbou věty.

Citační úroveň: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce

Předložená diplomová práce svým obsahem výrazně převyšuje požadavky kladené na diplomovou práci. Autorka použitím analýzy sítí na administrativní data, která mají řadu úskalí, dokázala najít vztahy a souvislosti, které samotnému epidemiologickému výzkumu unikají. Analýza vícečetných příčin smrti se v jejím podání ukázala jako správný směr k popisu epidemiologického profilu populace. Výsledky práce ukázaly, že komorbidity v procesu umírání jdou napříč skupinami diagnóz.

Osobně doufám, že autorka se bude dále dané problematice věnovat. Potenciál ať již ve sledování trendů, v porovnání populací, či právě autorkou zmiňované možnosti zkoumání komorbidit vybraných nemocí mají neskutečný potenciál, a to i s přesahem do prevence a předcházení úmrtí.

Závěrem bych chtěla říct, že jsem velice ráda, že jsem byla oponentkou této práce.

Otázky k obhajobě

Plánuje provést podobnou analýzu pro populaci Česka?

Jakým způsobem byste vymezila síť v případě zkoumání komorbiditní sítě pouze určité diagnózy?

Datum: 17. 5. 2022

Autor posudku: RNDr. Michala Lustigová, Ph.D.

Podpis: